



SIVILOMBUDSMANNEN

Oslo fengsel
Dokumentsenter, postboks 649
4302 SANDNES

Vår referanse
2018/3630

Deres referanse

Vår saksbehandler
Silje Sønsterudbråten

Dato
27.11.2019

Svar på Oslo fengsels oppfølging av Sivilombudsmannens rapport etter besøk i Oslo fengsel 19.-22. november 2018

Vi viser til orientering fra Oslo Fengsel 23.09.2019 om oppfølgingen av Sivilombudsmannens rapport etter besøk til Oslo fengsel, 19.-22. november 2018.

1. Generelt om oppfølgingen av anbefalingene

Fengselets redegjørelse viser at det er igangsatt flere strakstiltak i etterkant av rapportene, i tillegg til et mer omfattende kvalitetsforbedringsarbeid som det vil ta noe mer tid å implementere.

Sivilombudsmannen merker seg at fengselet ikke kan imøtekomme enkelte anbefalinger, spesielt knyttet til isolasjon av innsatte, på grunn av dagens bemannings-, bygg- og ressursituasjon. Vi vil i vår dialog med ansvarlige myndigheter følge opp dette. Vi noterer oss også at et eventuelt nytt Oslo fengsel er i en prosjektavklaringsfase og at fengselet legger til grunn at større utbedringer endringer i fysiske forhold avhenger av om det det besluttes bygging at et nytt fengsel i Oslo.

2. Fysiske forhold

Sivilombudsmannen ser positivt på at fengselet har kjøpt inn sittebenker med tak til begge luftegårder, men merker seg at ytterligere fysiske utbedringer ikke lar seg gjøre innenfor dagens bevilgninger.

I mangel av utbedringer av fysiske forhold vises det til nye rutiner som sikrer bedre tilgang til dusjfasiliteter etter fysisk aktivitet. **Vi ønsker en konkret beskrivelse av denne nye rutinen og hvordan den sikrer de innsattes rett til å kunne ivareta sin hygiene.**

3. Innkomstrutiner

Det vises i svarbrev fra fengslet til at det er nedsatt en arbeidsgruppe som skal utarbeide nytt skriftlig informasjonsmateriell og at dette skal oversettes. Dette vil komme i tillegg til den nye rutinen med utdeling av en generell brosjyre om fengselshverdagen, som er tilgjengelig på ti språk. Det vises også til tiltak iverksatt for å sikre at alle ansatte skal ha oppdatert kunnskap om tilgjengelig tolketjeneste. **Ombudsmannen ser positivt på disse**

forbedringene og ber om å få tilsendt det nye informasjonsmateriellet når det er ferdigstilt.

4. Aktivisering og sysselsetting

Fengselet viser til at anbefalingen om å sikre åtte timer ute av cella for alle innsatte ikke kan imøtekommes, men at det er iverksatt seks tiltak for å sikre at flere innsatte er sysselsatt med meningsfulle aktiviteter.

Det vises til at fengselet etter pålegg fra Kriminalomsorgen har etablert et nytt registreringssystem av aktiviteter. Denne prosedyren registrer *absolutt alle* aktiviteter som hver enkelt innsatt deltar på eller blir tilbudt, som innebærer menneskelig kontakt. Etter innføringen av ordningen oppgir fengselet at foreløpige tall indikerer nedgang i antall brudd på Mandelareglene.

Sivilombudsmannen understreker at det ikke bare er omfanget, men også kvaliteten på den menneskelige kontakten som er avgjørende. FNs Mandelaregler påpeker at Den menneskelige kontakten skal være meningsfull.¹ Dette er også understreket av den europeiske torturforebyggingskomité (CPT), senest i komiteens rapport til Norge i januar i år.² For at kontakten skal anses som meningsfull, bør den være empatisk og foregå ansikt til ansikt. Kommunikasjonen bør ikke ha en kortvarig og tilfeldig karakter, eller skje som et ledd i utførelse av andre oppgaver, slik som utdeling av mat eller medisinsk tilsyn.³ Slik prosedyrene beskrives er det vanskelig å se at det kan brukes som belegg for at det har vært en reduksjon i antall brudd på Mandelareglene.

Videre vil vi understreke at risikoen for skadevirkninger fra isolasjon ikke er begrenset til isolasjon i 22 timer eller mer. Som vist til i rapporten, har Den europeiske torturforebyggingskomité (CPT) anbefalt at innsatte som et *minimum* skal ha mulighet til å tilbringe åtte timer utenfor cella hver dag.

Sivilombudsmannen er fortsatt bekymret over det som fremstår som utbredt isolasjon ved fengselet og understreker viktigheten av at ansatte kan sette av tid til lengre samtaler og aktiviteter med innsatte når det er mulig.

Det vises i svarbrevet også til at det er nedsatt en arbeidsgruppe som skal omstrukturere dagsorden for å sikre at det ikke forekommer kollisjoner mellom tilbud om friluft og tilbud om fritidsaktiviteter. Dette arbeidet skal sluttføres 29.11.2019. **Vi ber om å få tilsendt den nye dagsordenen når den er ferdigstilt.**

¹ FNs minimumsregler for behandling av innsatte (Mandelareglene). Regel nr 44.

² Europarådet: Komiteen for torturforebygging (CPT), Report to the Norwegian Government on the visit to Norway 2018, CPT/Inf (2019) 1, se blant annet avsnitt 82.

³ Se Essex Paper 3, Initial Guidance on the interpretation and implementation of the UN Nelson Mandela Rules, utarbeidet av en ekspertgruppe organisert av Penal Reform International og Essex Human Rights Centre 7.– 8. april 2016, s. 88–89.

5. Isolasjon og utelukkelse fra fellesskap

Sivilombudsmannen ser positivt på at fengselet har utviklet nye rutiner for kroppsvisitasjon som innebærer at visitasjon skal gjøres i to-trinn og at den innsatte slik aldri skal stå helt naken.

Vi merker oss at fengselet viser til KDIs retningslinjer punkt 38.7.1 om rutinemessig kroppsvisitasjon ved innsettelse i sikkerhetscelle. Vi understreker at ombudsmannen, i tråd med anbefalinger fra Den europeiske torturforebyggingskomité, anbefaler at avkledning ved innsettelse på sikkerhetscelle begrunnes i individuelle risikovurderinger som fremgår av tilsynsprotokoll.⁴ Ombudsmannen vil følge opp dette i vår dialog med sentrale myndigheter.

Fengslet viser til at innsatte ved innsettelse i sikkerhetscelle nå i utgangspunktet skal beholde eget tøy og at rivesikre ponchoer eller pledd vil benyttes der det vurderes nødvendig å fjerne klær. Sivilombudsmannen vil påpeke at et pledd ikke kan forstås som rivesikkert selvmordsforebyggende tøy. En poncho vil for eksempel muliggjøre tildekning ved toalettbesøk, i motsetning til et pledd. Ombudsmannen anbefaler at det ved overhengende selvmordsrisiko tilbys rivesikre selvmordsforebyggende klær og ikke pledd.

Sivilombudsmannen merker seg at fengselet har endret rutiner for vedtaks- og protokollføring. Ombudsmannen ser positivt på endringene som beskrives i svarbrevet. Det vises til at det skal utarbeides en egen skriftlig rutine som sammenfatter endringene og at denne skal ettersendes Sivilombudsmannen når den er ferdig.

Ombudsmannen merker seg også at fengslet jobber med å styrke eksisterende isolasjonskompenserende tiltak og etablere nye. Videre merker vi oss at isolasjonskompenserende tiltak for utelukkede innsatte beskrives som krevende ut fra dagens ressursituasjon. Det vises også til endringer av rutiner for håndtering av utelukkelse som skal sikre tilsyn en gang i timen. Dette arbeidet oppgis slutført 01.02.2019. **Vi ber om å få tilsendt rutinen når den er ferdigstilt.**

6. Helsetjenester

Sivilombudsmannen har mottatt separat svarbrev fra helsetjenesten, og vil sende svar direkte dit.

Ombudsmannen merker seg forøvrig at det er etablert nye rutiner for medisinkurs for betjenter, at prosedyren for varsling av helsetjenester er innskjerpet og at fengselet har etablert nye rutiner for kontakt med helsetjenesten som bedre ivaretar de innsattes rettigheter på dette området.

⁴ Europarådet: Komiteen for torturforebygging (CPT), Report to the Danish Government on the visit to Denmark 2014, CPT/Inf (2014) 25, avsnitt 64 – 66.

7. Andre inngripende tiltak

Sivilombudsmannen merker seg at fengselet viser til føringer fra KDI som åpner for rutinemessig kroppsvisitasjon ved alle besøk, men at fengselet vil etterstrebe individuelle risikovurderinger.

8. Miljø og trygghet

Sivilombudsmannen merker seg at prosedyrer rundt informasjon om og gjennomføring av kontaktbetjentordningen er skjerpet inn og at betjenter nå er forventet å oppsøke innsatte de er kontaktbetjent for, på hver vakt. Det vises til at informasjon om kontaktbetjentordningen skal være en del av den nevnte informasjonsbrosjyren som er under utarbeidelse.

Ombudsmannen merker seg videre at fengselet har utarbeidet og sendt over en ny skriftlig rutine for håndtering av klager knyttet til vold, trusler og overgrep, eller seksuell trakassering mellom innsatte, samt rutine for forebygging av selvmord eller selvskading.

Ombudsmannen ber om en oppdatert skriftlig tilbakemelding fra Oslo fengsel innen 15.mars 2020. Dersom enkelttiltak ikke er ferdig implementert, ber vi om en kort beskrivelse av prosessen fram mot ferdigstillelse.

Vi ønsker avslutningsvis å understreke at vi ser det som positivt at fengselet i tillegg til strakstiltak også har igangsatt et mer omfattende kvalitetsforbedringsarbeid. Vi har forståelse for at slike større arbeider tar noe tid. Vi ser fram til å få ytterligere informasjon om hva som kommer ut av dette arbeidet.

For ombudsmannen

Helga Fastrup Ervik
avdelingssjef

Silje Sønsterudbråten
rådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet underskrift.